

УДК 656.7

ПРОБЛЕМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНФРАСТРУКТУРИ
Збірник наукових праць: Випуск 22. – Київ: НАУ, 2009. – 251 с.

ISBN 966-598-074-2

Збірник присвячено актуальним проблемам управління підприємствами, реструктуризація, вдосконалення фінансово-економічної діяльності на транспорті, керування повітряним рухом з використанням сучасних новітніх технологій.

Збірник розрахований на наукових працівників, інженерів та фахівців, які займаються проблемами вдосконалення інфраструктури. Матеріали збірника будуть корисними студентам відповідного фаху навчання.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Кулаєв Ю.Ф. д-р екон. наук (відповідальний редактор), Гурнак В.М. д-р екон. наук, Зайончик Л.Г. д-р екон. наук, Загорулько В.М. д-р екон. наук, Стасюк О.І. д-р екон. наук, Дьомін Ю.В. д-р техн. наук, Дем'янчук В.С. д-р техн. наук, Жаворонкова Г.В. д-р екон. наук, Ложацьська О.М. д-р екон. наук, Коба В.Г. д-р екон. наук, Азарсков В.М. д-р техн. наук, Юн Г.М. д-р техн. наук, Козак В.М. д-р техн. наук, Воробйов В.М. д-р техн. наук.

Збірник входить до переліку видань, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора та кандидата з технічних та економічних наук. – Перелік № 11 (Додаток до Постанови Президії ВАК України від 09.06.1999 р. № 11-05/7) / Бюлетень ВАК України № 4, 1999 р.

Друкується за постановою Вченої ради Національного авіаційного університету.

Свідоцтво про Державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
КВ № 10006

ISBN 966-598-074-2

Колектив авторів, 2009

ЛІЗИНГ ЯК ФОРМА ІНТЕГРАЦІЙНОЇ ПІДТРИМКИ МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ

У даній статті розглянуте питання лізингу як одного з важливих форм інтеграційної підтримки малого і середнього бізнесу.

Постановка проблеми. В умовах жорсткої конкурентної боротьби, мінливої кон'юнктури ринку та необхідності спрямовувати фінансові кошти на реалізацію технологічної політики та максимально заощаджувати їх, дедалі частіше виникає необхідність зменшення або відстрочення платежів за користування матеріальними ресурсами. І в цьому зв'язку різні форми оренди майна, технологічного обладнання стають особливо важливими. Не дивно, що орендні операції, а особливо лізинг опосередковують сьогодні виробництво близько 80 % нових видів продукції.

Лізинг сприяє розвитку країн з ринковою економікою, оскільки являє собою гнучку форму фінансування, що доповнює традиційне банківське кредитування та збільшує доступ до загальної бази капіталу. Більш того, він є середньостроковим фінансовим інструментом для придбання виробничого обладнання, устаткування, транспортних засобів та інших активів. В такій ситуації стає можливим застосування якісно нових методів оновлення матеріальної бази і модернізації основних фондів підприємств малого та середнього бізнесу.

Лізинг або підприємницька діяльність – це бізнес спрямований на інвестування чи залучення коштів і полягає в наданні лізингодавцем у виключне користування на визначений строк лізингоодержувачу майна, що є власністю лізингодавця або набувається ним у власність за дорученням і погодженням з лізингоодержувачем у відповідного продавця майна, за умови сплати лізингоодержувачу періодичних лізингових платежів.

За кордоном лізинг – це ефективний і поширений засіб постійного оновлення виробничих фондів і підвищення конкурентоспроможності підприємств. Тому саме лізинг заслуговує на особливу увагу, як одна з важливих форм інтеграційної підтримки малого і середнього бізнесу.

Мета. Метою статті є розробка удосконаленого підходу до визначення функціонування лізингу як важливого чинника в інтеграційних процесах малого та середнього бізнесу в умовах розвитку світових економічних процесів.

Аналіз досліджень і публікацій Лізинг, як одна з форм інтеграційної підтримки малого та середнього бізнесу стає актуальним явищем в бізнесовому середовищі, чим і пояснюється пильна увага до нього з боку науковців та бізнесменів-практиків. Особливу увагу дослідженню лізингу та інших орендних операцій приділяли такі вчені, як: Новицький В. С., Капроні Р. В., Кисіль С. Р., Рязанова Н. В., Василенко Д. О., Тарасюк Г.М., Шваб Л.І., Дідур С.В., Лахтіонова Л. А., Вітлінський В.В. та інші.

Виклад основного матеріалу. В умовах ринкової економіки основними формами інтеграції великих та малих підприємств є сублідряд (субконтракт), франчайзинг, лізинг та венчурне фінансування. Вдало обрана інтеграційна структура

сприяє появі у підприємств малого бізнесу значної кількості переваг, які в подальшому і дозволяють йому вийти із кризової ситуації, розширити обсяги виробництва, збільшити розмір прибутку та перейти до розряду конкурентоспроможних підприємств і, нарешті, подовжити період життєвого циклу бізнесу та забезпечити його стійке функціонування.

В останні роки набуло розповсюдження така форма інтеграційної підтримки малого і середнього бізнесу як - лізинг, особливо це стосується міжнародної форми його прояву, який за підсумками світової практики в сфері здійснення міжнародних економічних операцій досить позитивно впливає на внутрішнє законодавство держав. Компанії різних галузей промисловості з часом об'єднуються в професійні союзи, об'єднання, асоціації, для того, щоб представляти інтереси свого співтовариства, вирішувати комерційні, законодавчі, юридичні питання. Питаннями європейського лізингового законодавства займається Європейська федерація національних лізингових асоціацій - Leaseurope, і її метою є представлення лізингу на світовому рівні. Федерація інформує лізингові компанії через національні асоціації про всі зміни в оподаткуванні, бухгалтерському обліку і законодавстві на стадії їх підготовки. Федерацією були створені ряд комітетів, в яких професіонали з різних країн обговорюють спірні питання лізингу. В 2008 році лізингові компанії, що представлені в Leaseurope інвестували 230 млрд. євро за угодами лізингу обладнання і нерухомості, що становить близько 45% всього світового ринку лізингу і 92% європейського ринку.

За даними асоціації європейських лізингових компаній Leaseurope загальний об'єм лізингових операцій в 25 країнах - членах асоціації в 2008 році склав 105,3 млрд. євро.

Переважна частина лізингових операцій в країнах - членах Leaseurope складають операції з рухомим майном. Не дивлячись на значний обсяг лізингових операцій в цілому по країнах Leaseurope, показники окремих країн можуть відрізнятися буквально на порядок. Зауважимо, що якого-небудь зв'язку між наявністю спеціального законодавства про лізинг і об'ємом операцій не існує. Наприклад, в Німеччині, де лізингова діяльність регулюється спеціальним законодавством, питома вага лізингу в загальному об'ємі інвестицій знаходилася на середньому рівні - 15,8 % . Однак, в абсолютному виразі Німеччина є загальноєвропейським лідером за об'ємом лізингових операцій. Франція і Португалія, що має присвячені лізингу закони, демонструють відносно скромні показники об'ємів лізингових операцій - 8,9 млрд. євро і 1,1 млрд. євро відповідно. В той же час шведський уряд, зіткнувшись з трьохлітнім падінням об'ємів лізингу (з 2,7 млрд. євро в 2004 році до 1,8 млрд. євро в 2007 році), прийнявся активно розробляти лізингове законодавство.

Найбільший обсяг операцій приходить на США (50-55% від загального обсягу), Японію (15-20%) і Великобританію (5-10%). Однак, після прийняття Конгресом США біля Пакла - Доула, можливість прямо експортувати податкові пільги в США була втрачена. У результаті проведення податкових реформ були також істотно урізані податкові пільги для лізингу й у Великобританії, Ірландії,

Канаді й Австралії. Звідси пішло уповільнення росту, а потім і спад обсягів операцій міжнародного лізингу до рівня приблизно 15 млрд. доларів у рік.

Новий етап розвитку міжнародного лізингу почався у кінці минулого століття, коли значно виросла роль міжнародних лізингових клубів, і з'явилися нові, складні схеми реалізації через непрямий, кредитний і синтетичний лізинг. У першу чергу, це – класичний кредитний лізинг, або лізинговий договір із зовнішнім фінансуванням США - USLL (US Leverage Lease), Японський кредитний лізинг - JLL (Japanese Leverage Lease), у середині 90-х рр. з'явився Німецький кредитний лізинг GLL (German Leverage Lease), а наприкінці 90-х рр. були укладені перші угоди по схемах Французького податкового лізингу (орендного договору) - French Tax Lease, голандська структура анулювання Dutch Defeasance Structure.

Сутність цих схем полягає в тому, що орендний (лізинговий) договір із зовнішнім фінансуванням не забезпечує достатню норму повернення кредитору без врахування податкових аспектів власності обладнання. Внаслідок того, що норми орендного договору із зовнішнім фінансуванням є нижчими ніж боргові норми при позиках, що власне і є головною мотивацією для лізингодержувача використовувати орендні схеми, а не позикові із придбанням об'єкту лізингу у власність. Тому виникають певні модифікації до нормальних податкових виплат лізингодавця. Можливості, надані цими схемами, дозволили значно розширити асортимент продукції, що здається в лізинг, що в свою чергу полегшило роботу підприємств малого та середнього бізнесу.

Лізинг є способом фінансування, розповсюдженим у багатьох країнах світу. Статистика останнього часу показує, що оборот у сфері лізингу складає щорічно близько 300 мільярдів доларів.

Лідером за питомою вагою лізингу в загальнонаціональних інвестиціях є дві основні держави - Ірландія (46 %) і Англія (35,8 %). При цьому номінальна сума лізингових операцій в Англії майже не поступається німецькій - 18,853 млрд. євро. В Ірландії цей показник менше - 1,05 млрд. євро. До третьої групи можна віднести країни Східної Європи, де із очевидних причин лізингові операції тільки-тільки почали розвиватися. Їх абсолютні об'єми і питомі частки украй низькі, але в наявності очевидна тенденція до зростання. Єдиним виключенням є Чехія, в якій у 2008 році об'єм лізингових операцій досяг 817 млн. євро, що більш ніж, скажімо, в Норвегії або Греції. А по показниках питомої ваги Чехія вийшла на четверте місце серед всіх країн Leaseurope. Очевидно, такий швидкий розвиток лізингу в порівнянні з рештою країн центрально-східної Європи в Чехії пов'язаний з тим, що в її економіці домінуюче положення займає малий та середній бізнес.

Вигоди лізингу для розвитку малого і середнього бізнесу очевидні. У своїй сукупності вони створюють можливості використання нової, дорогої техніки, високих технологій, проведення технологічної політики підприємствами малого і середнього бізнесу, оптимізації розрахунків за отримані матеріально – технічні ресурси, поліпшення умов конкурентної боротьби і т. ін.

Переваги, які отримують від лізингу малі і середні підприємства, складають значний загальний економічний ефект, що слонукає лізингодержувачів

використовувати на повну потужність і з найбільшою продуктивністю одержані устаткування та інші технічні засоби. Йдеться також про можливість малим підприємствам швидко модернізувати обладнання й техніку, поживити інвестиційну діяльність. До того ж оренда значно вигідніша, ніж просто угода купівлі - продажу. Врефті - рент, лізинг надає інвестиціям товарної форми, бо зовнішній інвестор може вкладати свої інвестиції не грошми, а технікою й обладнанням. За деякими даними, потенціал лізингових контрактів (сукупний обсяг операцій по лізингу) може досягти в Україні від 500 до 800 млн. доларів щорічно, але реально використовується менше однієї п'ятої цієї величини.

В Україні існує величезний потенційний ринок споживачів лізингових послуг насамперед тому, що машинний парк тут зношений не менше як на 80 відсотків, а з іншого боку багато заводів, фабрик готові реалізувати устаткування, техніку, транспортні засоби, але через низький попит населення не можуть цього зробити. Надмірний податковий тягар, дорожнеча мита, акцизних зборів обмежують поширення в Україні цієї дуже вигідної і перспективної для малого бізнесу форми його інтеграційної підтримки. Є й інші перепони, через які Україна у формуванні вітчизняного лізингового ринку відстає не лише від економічно розвинених країн, але й від Росії та Білорусі. Йдеться про вади законодавчі, адже Законом України „Про лізинг” не розмежовано категорії володіння майном і використання його, що зводить лізинг до відносин сторін при передачі майна на тимчасове зберігання. До того ж строк лізингу в Україні не більше терміну, за який амортизується 60 відсотків вартості предмета лізингу. У США, наприклад, він досягає 75 відсотків або навіть близький до строку повної амортизації.

Щоправда, останнім часом в Україні запроваджено механізми пільгового кредитування лізингових операцій малого бізнесу щодо закупівлі техніки, обладнання та устаткування сільськогосподарського призначення.

Висновки. Для серйозного розширення практики лізингу в секторі підприємництва потрібні більш радикальні та масштабні заходи. Наприклад, застосування податкових пільг лізинговим компаніям та постачальникам і виробникам устаткування, яке йде у лізинг, банкам, які кредитують лізингові компанії або створюють власні. Можливо, все це доцільно було б оформити у загальнодержавну Концепцію розвитку лізингу у секторі малого бізнесу.

Література

1. Brigham E., Gapenski L. Financial Management: Theory and Practice. — Chicago; New York; Dryden Press; 1988. — 421 p.
2. Шевчук Ю. Закон «Про фінансовий лізинг». Переваги та недоліки законодавчого середовища для здійснення лізингових операцій / Ю.Шевчук // Лізинг в Україні. — 2005. — №1. — С.7-8.
3. Коваленко Н. Тенденції розвитку лізингу: світовий досвід і реалії в Україні / Н.Коваленко // Банківська справа. — 2000. — №6. — С. 29-32.
4. Ткачів Д.В. Лізинг и страхование / Д.Ткачев // Український інвестиційний журнал WELKOME. — 2004. — №1 (103). — С. 38-44.